

руки. Саме по цьому відбитку буде здійснено ідентифікацію володільця документа як під час отримання паспорту після його виготовлення, так і під час перетину державного кордону.

З огляду на зазначене, можна констатувати, що процес ідентифікації особи наразі спрощений, але залишається таким же надійним, враховуючи властивості відбитків пальців – індивідуальність, сталість, незмінність і відновлюваність. Неповторна сукупність папілярних візерунків, що наразі зафіксована на магнітному носії, розташованому безпосередньо у паспорті, дозволяє якісно й швидко перевірити його володільця безпосередньо під час перетину ним державного кордону країн Шенгенської угоди.

ПОВНОВАЖЕННЯ СТОРОНИ ЗАХИСТУ ПО ПРИЗНАЧЕННЮ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Галаган Олександр Іванович
Національна академія внутрішніх справ, професор кафедри кримінального процесу,
кандидат юридичних наук, доцент
Письменний Дмитро Петрович
Національна академія внутрішніх справ, професор кафедри кримінального процесу
кандидат юридичних наук, професор, заслужений юрист України

В юридичній літературі зазначається, що суб'єктами судово-експертної діяльності є особи і органи, що призначають експертизу, судові експерти та судово-експертні заклади [1, с.20].

Відповідно до ст.7-1 Закону України «Про судову експертизу», яка була внесена згідно із Законом №2147-VIII від 03.10.2017 року, підставою проведення судової експертизи є відповідне судове рішення чи рішення органу досудового розслідування, або договір з експертом чи експертною установою – якщо експертиза проводиться на замовлення інших осіб [2, с.3].

Зазначимо, що до 15 березня 2018 року статтею 243 Кримінального процесуального кодексу України передбачено три види залучення експерта для проведення експертизи в ході досудового розслідування.

У першому випадку, за наявності підстав для проведення експертизи за клопотанням сторони захисту чи потерпілого сторона обвинувачення залучає експерта шляхом винесення постанови слідчим чи прокурором про призначення відповідної експертизи.

У другому випадку, сторона захисту має право самостійно залучати експерта на договірних відносинах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової.

Порядок призначення обов'язкової експертизи регламентується ч.2 ст.242 КПК.

Підставою для проведення експертизи відповідно до ч.3 ст.243 КПК будуть звернення з клопотанням підозрюваного чи його захисника про залучення експерта на договірних умовах. В такому клопотанні зазначається експерт, якого необхідно залучити, або експертна установа, якій необхідно доручити проведення експертизи. В цьому ж клопотанні вказується вид експертного дослідження, що необхідно провести та перелік запитань, які необхідно поставити перед експертом. Якщо сторона захисту самостійно залучає експертів на договірних умовах, то вона має надати об'єкти дослідження (речові докази), які є в наявності у неї. У разі необхідності отримання зразків для проведення експертизи, вони відбираються стороною захисту, оскільки вона звернулася за проведенням відповідної експертизи. Порядок відібрання зразків з речей і документів встановлюється згідно з положеннями про тимчасовий доступ до речей та документів (ст.ст.160-166 КПК).

У третьому випадку, у разі відмови слідчого в задоволенні клопотання сторони захисту про залучення експерта, такий експерт може бути залучений слідчим суддею за клопотанням сторони захисту (підозрюваного чи його захисника), як того вимагає ч.3 ст. 243 КПК.

Відповідно до ч.1 ст.244 КПК підозрюваний чи його захисник мають право звернутися з клопотанням до слідчого судді про залучення експерта для проведення необхідної експертизи.

Клопотання сторони захисту (підозрюваного чи його захисника) має відповідати вимогам, які зазначені в ч.2 ст.244 КПК.

До ухвали слідчого судді про доручення проведення експертизи включаються запитання, поставлені перед експертом особою, яка звернулася з відповідним клопотанням.

При задоволенні клопотання про залучення експерта слідчий суддя у разі необхідності має право за клопотанням сторони захисту (підозрюваного чи його захисника) про залучення експерта, вирішити у своїй ухвалі питання про отримання зразків для експертизи відповідно до положень ст.245 КПК.

Експертна установа (експерт) не повинні надавати копію висновку органу досудового розслідування, оскільки висновок експерта, залученого слідчим суддею, надається особі, за клопотанням якої він був залучений (ч.9 ст.244 КПК).

Відповідно до ч.6 ст.290 КПК сторона захисту за запитом прокурора зобов'язана надати доступ до висновку експерта, який здійснював експертне дослідження за її клопотанням, оскільки сторона захисту має намір використати відомості, що містяться такому висновку експерта, як докази в суді.

Як зазначається в параграфі 2 Прикінцевих положень (п.4) – підпункти 16 та 17 Закону України від 3 жовтня 2017 року №2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства та інших законодавчих актів» вводяться в дію через три місяці після набрання чинності Законом №2147-VIII, не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, по яким відомості про кримінальне правопорушення, внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін [3, с.74].

Таким чином, законодавець змінив редакцію частини першої ст.242 КПК, яка з 15 березня 2018 року передбачає, що експертиза проводиться експертною установою або експертами, за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження або, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. Як і в попередній редакції цієї частини статті забороняється проведення експертизи для з'ясування питань права.

В новій редакції статті 243 КПК, яка теж починає діяти з 15 березня 2018 року, вказано що експерт залучається за наявності підстав для проведення експертизи за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження.

Змінена також редакція ст.244 КПК, яка передбачає порядок розгляду слідчим суддею клопотання про проведення експертизи. Як і в попередніх статтях КПК не передбачається можливість самостійного залучення експерта сторонами кримінального провадження.

Отже, законодавець усунув від самостійного вирішення питання про залучення проведення експерта чи призначення проведення експертизи сторони кримінального провадження, надавши таке право слідчому судді, до якого з відповідним клопотанням і повинні звернутися сторони кримінального провадження. Такі зміни у законодавстві не сприяють утвердженню принципу змагальності під час досудового провадження, а також одному з визначених ст.2 КПК завдань кримінального процесу, а саме швидкому розслідуванню і судовому розгляду кримінального провадження.

Список використаної літератури

1. Клименко Н./ Судова експертологія: Курс лекцій: Навч. посіб. для студ. Юрид. спец. Вищ. Навч. Закл. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 528 с.
2. Про судову експертизу: Закон України (зі змінами і доповненнями від 3 жовтня 2017 року №2148-VIII / Відомості Верховної Ради України, №40-41, ст.383.
3. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства та інших законодавчих актів: Закон України від 3 жовтня 2017 року №2147-VIII / «Голос України» №221-222 (6726-6727) від 26 листопада 2017 р.